

prima instanță, jud.: D. Bosîi

dosarul nr. 2ra-1514/2016

instanța de apel, jud.: V. Movilă, E. Dvurcenschii, N. Veleva

DECIZIE

20 iulie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Iurie Bejenaru, Ala Cobăneanu, Oleg Sternioală, Galina Stratulat

examinînd recursurile declarate de către Inspectoratul Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandr Bozbei împotriva Inspectoratului Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Denis Munteanu cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilegale ale colaboratorilor Inspectoratului Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție,

împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 03 martie 2016, prin care s-a admis apelul declarat de avocatul Vladimir Chironachi, în interesele lui Alexandr Bozbei și casarea parțială a hotărîrii Judecătoriei Cahul din 08 iulie 2015 cu pronunțarea unei noi hotărîri de admiterea parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 08 septembrie 2014 Alexandr Bozbei a depus cerere de chemare în judecată împotriva Inspectoratului Național de Patrulare al Inspectoratului General de Poliție (în continuare INP al IGP) și Ministerul Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilegale ale colaboratorilor Inspectoratului Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție.

În motivarea pretențiilor sale reclamantul a indicat că, la 28 februarie 2014 dînsul împreună cu alți trei pasageri reveneau în or. Vulcănești după ce au vizitat o mănăstire. În apropierea s. Burlăceni, r-l Cahul, a fost stopat de colaboratorii poliției de patrulare, care i-au solicitat actele la control.

Susține reclamantul că, a prezentat actele colaboratorilor de poliție, însă fără a le preda agentului constatator.

Afirmă că, în rezultat colaboratorii de poliție l-au maltratat cu scopul de a-l educa, l-au bruscat din autoturism, l-au bătut și i-au pus cătușele. Cei 3 pasageri din autoturism au început să se revolte, la care agentul constatator Denis Munteanu, pentru a-și justifica acțiunile sale, a întocmit în privința reclamantului procesul-verbal cu privire la contravenție în baza art. 223 alin. (1) Cod contravențional.

A mai indicat că, de la autoturismul cu care se deplasa au fost ridicate plăcuțele de înmatriculare GE BB 421.

Afirmă reclamantul că, în timpul maltratării de către colaboratorii poliției, din buzunarul reclamantului au fost scoase două pașapoarte tehnice a două autoturisme pe care le deține cu drept de proprietate.

Mai mult ca atât, indică reclamantul că se deplasa cu autoturismul cu n/î GE BB 421, iar în procesul-verbal cu privire la contravenție a fost indicat un alt autoturism cu n/î GE AV 892 care nici nu se afla la fața locului, astfel, agentul constator a ridicat ilegal plăcuțele cu n/î GE BB 421.

În timpul reținerii agentul constator a aplicat nejustificat forța fizică, cu scopul de a-l intimida și a-l determina pe reclamant să semneze procesul-verbal. Aceste acțiuni au fost contestate și se examinează în cadrul Procuraturii. Reclamantul a fost recunoscut în calitate de parte vătămată în cadrul procesului penal pornit pe faptul torturii aplicate de colaboratorii de poliție în privința reclamantului.

În urma acestor acțiuni reclamantul a suporta suferință morală și psihică. Timp de 25 zile de la ridicarea plăcuțelor de înmatriculare pînă cînd au fost restituite, reclamantul se afla în imposibilitate de a se deplasa pentru a-și prelucra terenurile pe care la arendează, suportînd în acest sens prejudiciu material.

Nefiind de acord cu sancțiunea aplicată de agentul constator, reclamantul a contestat-o, invocînd că de fapt că nu a încălcat vreo normă materială, iar de jure procesul-verbal cu privire la contravenție a fost întocmit cu încălcarea prevederilor art. 443 Cod contravențional.

Indică că, în urma judecării cauzei, prin hotărîrea Judecătoriei Cahul din 16 iunie 2014, procesul-verbal cu privire la contravenție în privința reclamantului a fost încetat din motivul lipsei faptului contravenției.

Astfel, susține reclamantul că, în urma judecării cauzei, reclamantul a suportat cheltuieli pentru asistență juridică în sumă de 1 000 lei, care urmau să fie încasați de la pîrît.

Prin încheierea Judecătoriei Cahul din 10 februarie 2015 în calitate de intervenient accesoriu în proces a fost atras Denis Munteanu, colaboratorul INP al IGP, care a exercitat atribuțiile de agent constator.

Solicită Alexandr Bozbei admiterea acțiunii, încasarea din bugetul de stat a sumei de 1 000 lei, cu titlu de prejudiciu material suportat în urma acțiunilor ilegale ale colaboratorilor INP al IGP; încasarea din bugetul de stat a sumei 80 000 lei cu titlu de prejudiciu moral suportat în urma acțiunilor ilegale ale colaboratorilor INP al IGP, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărîrea Judecătoriei Cahul din 08 iulie 2015 s-a respins ca fiind neîntemeiată acțiunea reclamantului Alexandr Bozbei împotriva INP al IGP și Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Denis Munteanu cu privire la repararea prejudiciului material, moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

La 17 iulie 2015 avocatul Vladimir Chironachi, în interesele lui Alexandr Bozbei, a depus cererea de apel împotriva hotărîrii Judecătoriei Cahul din 08 iulie 2015, solicitînd casarea integrală a hotărîrii enunțate și emiterea unei noi hotărîri de admitere a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 03 martie 2016 s-a admis apelul declarat de avocatul Vladimir Chironachi, în interesele lui Alexandr Bozbei, s-a casat parțial hotărîrea Judecătorei Cahul din 08 iulie 2015, în partea pretenției privind repararea prejudiciului material și soluționarea chestiunii repartizării cheltuielilor de judecată, cu emiterea în această parte a unei noi hotărîri, prin care: s-a admis parțial acțiunea lui Alexandr Bozbei, s-a încasat de la bugetul de stat al RM, prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Alexandr Bozbei suma de 1 000 lei, în contul reparării cheltuielilor suportate la examinarea cauzei contravenționale de acuzare a lui Alexandr Bozbei în baza art. 223, alin. (1) Cod contravențional, s-a încasat de la bugetul de stat al RM, prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Alexandr Bozbei cheltuielile de judecată suportate în cadrul prezentului proces în sumă de 1 000 lei.

La 10 mai 2016, INP al IGP a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea recursului cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărîrii primei instanțe.

În susținerea recursului a indicat că, consideră neîntemeiată și ilegală decizia instanței de apel, deoarece la adoptarea acesteia au fost interpretate eronat normele de drept material.

Susține recurentul că agentul constatat a INP al IGP nu cade sub incidența Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, astfel, prevederile acestei legi, în speță nu pot fi aplicate.

La 13 mai 2016, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea recursului cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărîrii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, consideră neîntemeiată decizia instanței de apel, deoarece la adoptarea acesteia au fost interpretate eronat normele de drept material.

Susține recurentul că agentul constatat a INP al IGP nu cade sub incidența Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, astfel, prevederile acestei legi, în speță nu pot fi aplicate.

Verificînd în limitele invocate în recurs legalitatea hotărîrilor atacate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și a menține hotărîrea primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. f) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărîrea primei instanțe.

Actele cauzei atestă că, la 08 septembrie 2014 Alexandr Bozbei a depus cerere de chemare în judecată împotriva Inspectoratului Național de Patrulare al Inspectoratului General de Poliție (în continuare INP al IGP) și Ministerul Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilegale ale

colaboratorilor Inspectoratului Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție.

Considerînd că în urma acțiunilor colaboratorilor INP al IGP, ilegal i-a fost întocmit proces-verbal cu privire la contravenție, ilegal fiind aplicată și forța fizică față de sine, iar ca rezultat a suportat suferințe morale și psihice a solicitat încasarea din bugetul de stat a sumei de 1 000 lei, cu titlu de prejudiciu material suportat în urma acțiunilor ilegale ale colaboratorilor INP al IGP; încasarea din bugetul de stat a sumei 80 000 lei cu titlu de prejudiciu moral suportat în urma acțiunilor ilegale ale colaboratorilor INP al IGP, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză, prima instanță a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii reclamantului Alexandr Bozbei împotriva INP al IGP și Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Denis Munteanu cu privire la repararea prejudiciului material, moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

Însă, instanța de apel la 03 martie 2016 a admis apelul declarat de avocatul Vladimir Chironachi, în interesele lui Alexandr Bozbei, a casat parțial hotărîrea Judecătoreiei Cahul din 08 iulie 2015, în partea pretenției privind repararea prejudiciului material și soluționarea chestiunii repartizării cheltuielilor de judecată, cu emiterea în această parte a unei noi hotărîri, prin care: a admis parțial acțiunea lui Alexandr Bozbei, a încasat de la bugetul de stat al RM, prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Alexandr Bozbei suma de 1 000 lei, în contul reparării cheltuielilor suportate la examinarea cauzei contravenționale de acuzare a lui Alexandr Bozbei în baza art. 223, alin. (1) Cod contravențional, a încasat de la bugetul de stat al RM, prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Alexandr Bozbei cheltuielile de judecată suportate în cadrul prezentului proces în sumă de 1 000 lei.

În opinia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, decizia instanței de apel nu poate fi menținută, deoarece concluziile expuse în acestea contravin circumstanțelor pricinii, iar litigiul a fost soluționat cu interpretarea eronată a normelor de drept material.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Potrivit art. 373 alin. (1) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

Raportînd normele enunțate la circumstanțele pricinii din speță, instanța de recurs constată că instanța de apel verificînd legalitatea și temeinicia hotărîrii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului material, în cazul în care dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanței de judecată apare în cazurile stabilite expres de dispoziția articolului 6 al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998.

Conform art. 1405 al. (1) Cod civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În conformitate cu art. 3 alin. (1) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a stampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Reieșind din prevederile art. 6 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare; adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

În context, Colegiul reține că în sensul dispozițiilor enunțate este de înțeles că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă sunt necesare condiții speciale și anume: că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, va avea particularități în materia respectivă.

Prin urmare, nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspunderea statului.

O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care și atestă admiterea erorii judiciare și prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

La caz relevante sunt și prevederile art. 313 CPP, care denotă, dreptul bănuitului, învinuitului, apărătorului, părții vătămate, altor participanți la proces sau altor persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de organul de urmărire penală, sau alte organe care exercită activitate specială de investigații, de a contesta acțiunile și actele ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații.

Potrivit art. 313 alin. (5) CPP, judecătorul de instrucție, considerînd plîngerea întemeiată, adoptă o încheiere prin care obligă procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților omului sau ale persoanei juridice și, după caz, declară nulitatea actului sau acțiunii procesuale atacate. Constatînd că actele sau acțiunile atacate au fost efectuate în conformitate cu legea și că drepturile sau libertățile omului sau ale persoanei juridice nu au fost încălcate, judecătorul de instrucție pronunță o încheiere despre respingerea plîngerii înaintate. Copia de pe încheiere se expediază persoanei care a depus plîngerea și procurorului.

În consecință, se constată că, Alexandr Bozbei solicită repararea prejudiciului material și moral cauzat ca rezultat al sancționării contravenționale sub formă de amendă de către agentul constatator al INP al IGP.

Astfel, raportînd la caz prevederile enunțate, reieșind din constatările relatate și avînd în susținere dispozițiile art. 3 alin. (1), lit. d) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, rezultă netemeinicia acțiunii lui Alexandr Bozbei, deoarece în cadrul examinării cauzei nu a fost constatată temeinicia motivelor ce-i acordă intimatului posibilitatea de a-și valorifica dreptul său la acțiune în temeiul prevăzut de Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 -XIII din 25 februarie 1998 și de art. art. 1405, 1422 alin. (1) și (3), 1423 alin. (1) și (2) Cod civil, or, prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice și juridice este reparabil doar în urma supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată.

Mai mult decît atît, la caz lipsește un act oficial care ar constitui un act de reabilitare a lui Alexandr Bozbei în sensul art. 313 alin.(5) CPC, în baza căruia ultimul ar dispune de dreptul de a pretinde compensarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 -XIII din 25 februarie 1998.

În context, și prevederile art. 10 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 -XIII din 25 februarie 1998, expres indică că, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6.

Or, pretențiile și argumentele lui Alexandr Bozbei în susținerea acțiunii nu cad sub incidența art. 6 al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat

prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și, respectiv, intimatul nu beneficiază de dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de prezenta lege.

În conexiunea celor enunțate, se constată că instanța de apel nu a calificat corect, din punct de vedere juridic, acțiunea cu care a fost investită, ce a dus la emiterea unei soluții greșite în acest sens, pe când prima instanță a concluzionat asupra netemeinicii acțiunii înaintate de Alexandr Bozbei.

Fiind investit cu judecarea pricinii în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a interpretat eronat normele de drept material și a dat o apreciere greșită materialului probator anexat la dosar, pe când prima instanță, justificat și amplu argumentat, cu pronunțarea asupra tuturor aspectelor importante și cu trimitere la probele administrate, având în susținere cadrul legal aplicabil în speță, corect a ajuns la concluzia de respingere a acțiunii înaintate de Alexandr Bozbei.

Distinct de cele relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile întemeiate și care urmează a fi admise, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. f) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admit recursurile declarate de către Inspectoratul Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se casează integral decizia Curții de Apel Cahul din 03 martie 2016 și se menține hotărârea Judecătoriei Cahul din 08 iulie 2015, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandr Bozbei împotriva Inspectoratului Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Denis Munteanu cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilegale ale colaboratorilor Inspectoratului Național de Patrulare a Inspectoratului General de Poliție.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președinte, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Ala Cobăneanu

Oleg Sternioală

Galina Stratulat